

UN GROS DESCOPERIT ÎN AȘEZAREA MEDIEVALĂ DE LA CREȚULEASCA (COM. ȘTEFĂNEȘTII DE JOS, JUD. ILFOV)

Katiușa Pârvan*

Abstract

The article deals with a coin – a Lithuanian groat struck in 1626 – which was found in the filling of a pit belonging to the medieval settlement of Crețuleasca, Southern Romania. The author aims to correlate this finding with some events of the 17th century.

Key words: Lithuanian groat, 17th century, Crețuleasca.

În 2009, la Crețuleasca (com. Ștefăneștii de Jos, jud. Ilfov), un colectiv al Muzeului Național de Istorie a României a efectuat săpături arheologice de salvare într-un sit aflat pe traseul Autostrăzii A3 (București-Brașov). Alături de complexe din diferite perioade și epoci, au fost cercetate, de asemenea, o așezare și o necropolă din Evul Mediu. Urmele de locuire surprinse în zona cercetată constau în două construcții cu pereți din chirpici, numeroase construcții adâncite cu cuptoare săpate într-un perete al gropii, un număr mare de gropi. Într-o lentilă de cenușă din umplutura gropii 148 a fost descoperită o monedă, un gros emis de Sigismund al III-lea, regele Poloniei (1586-1632). Piesa era asociată în umplutura acestei gropi cu fragmente de cărămizi și cioburi medievale, o pipă fragmentară, un cuțit de fier¹. Dăm mai jos descrierea monedei:

Gros de Lithuania, 1626.

Av. Între două cercuri perlate SIG.III_DG---OMD---_____

În câmpul bustului Sigismund III încoronat spre dreapta. Coroana împarte legenda.

Rv. GROS MAG DUCA -- 1626.

În câmp leul bohemian spre stânga.

AR, 0,36 g, 17,2x17,3 mm, îndoit, șters de la circulație.

HC, vol. I, p. 168, nr. 1538.

Groșii polonezi au fost bătuți încă din secolul al XIV-lea, după modelul groșilor de Praga. Din 1370 încetează baterea groșilor până în 1526, când regele Sigismund I reia baterea lor, cu 2,05 g și 0,77 g AR. Moneda se emite în mare cantitate, în timpul lui Sigismund I în Polonia, iar sub ducele Albrecht I al Prusiei (1525-1568) și în Prusia. Mulți principii germani din zona nord-vestică au bătut groși, datorită aprecierii acestei monede.

În monetăriile Coroanei a încetat emiterea ei sub Sigismund al II-lea August (1548-1572), moneda continuând să fie bătută în Lituania, Danzig, Riga. Baterea groșilor va fi reluată în atelierele Coroanei după 1580, în cantități modeste (și din cauza devalorizărilor repetate din 1526, 1566, 1580, 1604). Moneda de față a devenit încet-încet mai mult de cont decât monedă în circulație.

---

* Muzeul Național de Istorie a României. E-mail: katiusa_parvan@yahoo.com.

¹ Mulțumesc colegului Sorin Oanță-Marghitu pentru aceste informații și, de asemenea, domnului Paul Damian, coordonatorul cercetării arheologice de la Crețuleasca, pentru permisiunea de a publica moneda. Materialul arheologic este în curs de prelucrare.

Sub Sigismund al III-lea a continuat emiterea groșilor, dar în 1627 aceasta încetează în teritoriul polonez, datorită inundării teritoriului polonez cu monedă depreciată suedeză, emisă la Riga sau Elbing. Nici încercările lui Ioan Cazimir de a revigora moneda nu reușesc, grosul nemaijucând rolul său din trecut (Vîlcu 1997 37-38).

În Țara Românească groșii au fost găsiți în număr destul de mic, în general urmând filiera comercială din Polonia prin Transilvania și Moldova, însoțind triplu groși, îndeosebi între 1580-1604, dar și după 1600 (Vîlcu 1997 38-43). Groșii, ca și triplu groșii, de altfel, au pătruns în secolul al XVI-lea și au rămas în circulație și după aceea. Din această cauză, astfel de monede continuă să apară în Valahia, inclusiv după ce ele nu se mai găsesc pe alte piețe. Numeroasele falsuri suedeze au zdruncinat încrederea în moneda poloneză. Lipsa monedei mărunte a fost suplinită de dinarul unguresc, asprul otoman, grosul polonez.

Bineînțeles că nu trebuie neglijat nici factorul politic. Domnia lui Mihai Viteazul, apoi perindarea domnilor susținuți de imperii diferite – Ieremia și Simion Movilă de Polonia, Radu Șerban de Imperiul Romano-German, Radu Mihnea de turci.

După domnia lui Mihai, au urmat cam două decenii de lupte pentru supremație, purtate chiar pe teritoriul Munteniei, în vremea cărora se putea ascunde/pierde în arsură moneda. Astfel de confruntări sunt cele din 1610-11, din 1620-21, atacul tătarilor asupra Munteniei din 1623, însoțit de arderi de sate, răscoalele haiducilor unguri din 1608, a călărășilor din Mănești-Gherghița din 1623-24 etc. Aceste evenimente au fost urmate de incendieri masive, care au putut duce la pierderea monedei în acest context. În 1607 a fost lupta de la Ștefănești, între Movilești pentru domnia Moldovei, multe tezaure sau monede izolate putând fi îngropate atunci.

Bibliografie

Vîlcu 1997 – Aurel Vîlcu, *Circulația monetară din Țara Românească între 1601-1660*, Teză de licență, coord. Ernest Oberländer-Târnoveanu, București 1997.

Planşa (3:1)

